

Västerholms friskola AB
tina.bondesson@vasterholm.se

2019-02-24
1 (21)
Dnr 404-2018:7468

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Västerholms friskola i Stockholms kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Västerholms friskola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men lämnar framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Västerholms friskola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn inleder ett strategiskt jämställdhetsarbete för att säkerställa att skolan ger flickor och pojkar samma möjligheter.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar arbetet med att lärare planerar och genomför en välbalanserad undervisning i vilken elever möts av en genomtänkt variation

av arbetsuppgifter och arbetsmetoder så att eleverna behåller engagemanget under hela lektionen.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 1 oktober 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 10435 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 404-2018:7468) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling. 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Rektorn följer till viss del upp, analyserar och utvecklar verksamheten

Granskningen visar att rektorn genomför en bred uppföljning och analys av verksamhetens resultat, samt att rektorn utifrån denna beslutar om, och genomför, behovsanpassade åtgärder. Granskningen visar dock att rektorn inte säkerställer att de åtgärder som han har beslutat om genomförs. Av utredningen framkommer att det på skolan sker en bred, regelbunden och systematisk uppföljning av elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen och i samtliga årskurser. Detta sker bland annat genom att skolan var tredje vecka genomför så kallade nulägesuppföljningar, det vill säga uppföljning av elevers kunskapsresultat och elevers progression på individ och klassnivå. Det framgår vidare att även resultat kopplade till trygghet, trivsel och värdegrundsarbete systematiskt följs upp. Uppföljningen sker bland annat via enkäter som genomförs två gånger per år, samt genom fördjupande samtal och intervjuer med elever. Granskningen visar att förutsättningar för undervisningens genomförande och hur undervisningen genomförs, exempelvis grad av målfokusering och struktur i undervisningen, aktivt lärarstöd och hur lärarna ser till att undervisningen genomsyras av värdegrundsuppdraget, delvis följs upp. Detta sker bland annat genom rapporter från arbetslagsledare och genom medarbetarsamtal. Rektorn beskriver att han själv planerar att följa upp undervisningens genomförande genom lektionsbesök men att detta inte hunnits med ännu. Av granskningen framkommer att skolan arbetar med regelbundna analyser av kunskapsresultat, i vilken skolans olika professioner deltar. Även analys av resultat kopplade till trygghet, trivsel och värdegrundsarbete

genomförs, lärare uppger dock att deras kunskaper och erfarenheter inte alltid tas tillvara i arbetet med dessa analyser. Utifrån genomförda analyser fattar rektorn beslut om resursfördelning och behovsanpassade åtgärder. Som exempel fattades det, utifrån analyser av kunskapsresultat, inför hösten 2018 beslut om att genomföra höstlovsskola för elever i årskurs 8 och 9 med fokus på matematik. Utredningen visar vidare att rektorn inte säkerställer att alla beslutade åtgärder implementeras i undervisningen. Exempelvis har rektorn beslutat om en lektionsstruktur, vilken bara till viss del implementerats.

Rektorn ger begränsad ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn inte bedriver ett strategiskt jämställdhetsarbete i syfte att se till att flickor och pojkar har likvärdiga förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin utveckling. Det framgår att rektorn inte följer upp om flickor och pojkar får lika stora förutsättningar i undervisningen, men att skolledningen nyligen börjat följa upp vissa kunskapsresultat fördelat på kön. Det framgår även att skolan arbetat fram en ny plan mot diskriminering och kränkande behandling, i vilken jämställdhet nämns. Granskningen visar att det finns lärare på skolan som arbetar med visst praktiskt jämställdhetsarbete. Vid en av de av Skolinspektionen observerade lektionerna diskuterar exempelvis läraren med eleverna kring vad som historiskt sett ansetts vara kvinnligt respektive manligt och vad som idag anses som kvinnligt respektive manligt. Vid samma lektion slumpar läraren ut ordet bland flickor och pojkar, säkerställer att alla elever oavsett kön får ordet, samt uppmärksammar när pojkar flera gånger avbryter flickor som fått ordet. Skolinspektionen ser också exempel på andra lektioner där pojkar tar, och får, större plats i undervisningen än flickor. I Skolinspektionens enkät som genomfördes hösten 2017 uppger en mindre andel elever i årskurs 9 än vid övriga i enkätomgången deltagande skolenheter att man på skolan pratar om jämställdhet mellan könen.¹ Skolinspektionen konstaterar vidare att det av inspektionens enkät till pedagogisk personal som genomfördes hösten 2017 framgår

¹ Skolenkäten hösten 2017, enkätresultaten för elever i årskurs 9, sidan 10. Ett högt index indikerar en positiv uppfattning på en indexskala från 0 till 10. <https://www.skolinspektionen.se/sv/beslut-och-rapporter>.

att skolan i lägre grad än övriga deltagande skolenheter i enkätomgången ger flickor och pojkar samma förutsättningar.²

Även om det av intervjuer framkommit exempel på att enskilda lärare genomför ett praktiskt jämställdhetsarbete så bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver utveckla det strategiska jämställdhetsarbetet på skolan. Detta beskrivs nedan under avsnittet "Identifierat utvecklingsområde".

Rektorn leder och organiserar till viss del lärarnas lärande för att utveckla undervisningens kvalitet

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet samt ger lärarna förutsättningar till kollegialt samarbete. Granskningen visar dock att det saknas tydliga rutiner och strukturer för att introducera och stödja obehöriga lärare. Av granskningen framgår att skolan arbetar med en struktur för schemaläggning, som möjliggör sammanhållen daglig tid, för lärare att samarbeta och samverka. Lärare uttrycker att det är bra att ha denna gemensamma tid. Granskningen visar vidare att det finns en tydlig mötesstruktur med bland annat möten för arbetslag, ämneslag och pedagogisk utvecklingsgrupp. Av granskningen framkommer att lärare har en stor frihet att forma innehållet i de olika möteskonstellationerna, men att lärare ibland skulle önska en mer styrning och uppföljning av innehållet på mötena. Exempelvis uppger lärare för lågstadiet att samverkan med fritidshemmet inte fungerar tillfredsställande och att detta skulle kunna förbättras om det fanns en plan från ledningen kring denna samverkan samt en tydlig arbetsfördelning. Granskningen visar vidare att det finns ett stort fokus på kollegialt lärande på skolan. Det framgår att det sker ett kollegialt lärande, bland annat på arbetslagsmöten och vid diskussioner kring resultat, som ger avtryck i undervisningen. Det framgår vidare att en av rektorns intentioner med skolans struktur för schemaläggning är att skapa tid för lärare att kunna gå in i andra klasser för att se hur kollegor arbetar, men att detta ännu inte fungerar fullt ut. Av granskningen framgår att skolan saknar tydliga rutiner och strukturer för att introducera och stödja obehöriga lärare. Det framkommer att

² Skolenkäten hösten 2017. Enkätresultaten för pedagogisk personal, sidan 11. Ett högt index indikerar en positiv uppfattning på en indexskala från 0 till 10. <https://www.skolinspektionen.se/sv/beslut-och-rapporter>.

obehöriga lärare får en introduktion till skolans digitala system, men att det i övrigt inte finns någon gemensam rutin för hur obehöriga lärare ska introduceras på skolan eller till arbetet som lärare. Det finns obehöriga lärare på skolan som inte fått någon introduktion alls, men också de som kontinuerligt har handledningssamtal med en av de biträdande rektorerna. Av inlämnad dokumentation framgår att av skolans 73 lärare är det 25 lärare som inte har lärarlegitimation och 21 lärare undervisar i ämnen i vilka de inte har behörighet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn inleder ett strategiskt jämställdhetsarbete för att säkerställa att skolan ger flickor och pojkar samma möjligheter.

Granskningen visar att rektorn inte leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete. Det praktiska jämställdhetsarbete som sker inom undervisningen på skolan är beroende av enskilda lärares initiativ. Vidare framkommer att rektorn inte följer upp att lärarnas undervisning ger flickor och pojkar samma förutsättningar att lära och utvecklas i undervisningen.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rätt och möjligheter. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Det framgår vidare att hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Ett aktivt och planerat arbete för att motverka könsmönster är skolans bidrag till ett samhälle där människor inte begränsas av stereotypa uppfattningar av vad som är kvinnligt och manligt.³

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn följer upp på vilket sätt och i vilken utsträckning jämställdhetsarbetet genomsyrar undervisningen, för att därigenom kunna utveckla ett strategiskt jämställdhetsarbete på skolan. Förslagsvis kan arbetet

³ 4 Förordning (SKOLF5 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, bilaga 1, 1 och 2.8 (Lgr 11).

inledas med att rektorn undersöker om flickor och pojkar får samma utrymme, inflytande och lärarstöd i undervisningen. En utgångspunkt kan vara att undervisningens innehåll och arbetsformer följs upp på ett sådant sätt att könsmönster uppmärksammas.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Undervisningen är till viss del målfokuserad och varierad och innehåller till viss del ett aktivt lärarstöd

Granskningen visar att det skiljer sig åt mellan olika lärare och ämnen om undervisningen upplevs som varierande och stimulerande för eleverna. Lärare beskriver att de varierar undervisningen via exempelvis olika former av presentationer, filmer, problemlösningssuppgifter och diskussioner. En lärare säger att det gäller att göra varje lektion lekfull och varierad men utan att lektionen förlorar den röda tråd som lektionen bygger på. Elever beskriver att det märks att lärare i vissa ämnen verkligen är engagerade, dessa lärare arbetar med att göra intressanta presentationer och med att variera arbetssätten under varje lektion. Rektorn uppger att undervisningen på skolan behöver utvecklas, bli mer inspirerande och intresseväckande så att varje lektion har ett tydligt syfte som skapar incitament för eleverna att delta i undervisningen. Elever beskriver vidare att det även finns ämnen där undervisningen upplevs som långtråkig, där elever blir inaktiva och slutar arbeta. Under dessa lektioner säger elever att de hela tiden arbetar med samma sak, självständigt i läroboken, eller på lösa papper. Elever säger också att det under dessa lektioner händer att de inte förstår vad de ska göra. Elevernas bild bekräftas av Skolinspektionens lektionsobservationer. Vid Skolinspektionens observationer iakttogs lektioner där lektionsmomenten är varierade och där eleverna är engagerade genom hela lektionen. Vid några av de observerade lektionerna saknas däremot variation av arbetsuppgifter och arbetssätt. Vid dessa lektioner får elever inte heller tillräckliga

instruktioner och vissa elever börjar göra andra saker än skolarbete. Granskningen visar vidare att det aktiva lärarstödet är beroende av vilken lärare som undervisar. Vid lektionsobservationer ser Skolinspektionen exempel på lektioner där lärare har strategier för att få alla elevers uppmärksamhet, säkerställa att eleverna förstår innehållet, samt uppmuntra eleverna att lyssna på, och att interagera med varandra. Skolinspektionen ser också lektioner där elevers frågor inte fångas upp, där elever inte får stöd och tillräckliga instruktioner för att komma igång med sina uppgifter.

Granskningen visar att det varierar mellan lärarna huruvida de skapar en strukturerad undervisning. Elever berättar i intervjuer att de har lärare vars undervisning är välstrukturerad, men att de även har lärare vilka inte upplevs ha en plan för undervisningen. På de flesta lektioner som Skolinspektionen observerar står det på tavlan vilka moment som lektionen kommer att innehålla och det är ett logiskt flöde mellan olika uppgifter och arbetsmoment. På någon av de observerade lektionerna startar läraren med att berätta om syftet med lektionen och kopplar detta till kunskapskraven i ämnet. Vid några lektioner gör läraren ett tydligt avslut av lektionen där läraren med hjälp av eleverna går igenom vad eleverna lärt sig. Av utredningen framkommer att skolan påbörjat ett arbete med en gemensam struktur för lektioner, men att strukturen ännu inte är implementerad och att det varierar mellan lärarna i vilken grad strukturen genomsyrar lektionerna. Det framkommer vidare att skolan arbetar med att skapa lokala pedagogiska planeringar för alla ämnen och årskurser, vilka bland annat ska säkerställa att undervisningen på skolan är målfokuserad och följer en röd tråd. Elever från högstadiet lyfter fram att skolans digitala plattform är ett bra verktyg för att veta målen för undervisningen och vad de ska lära sig på lektionerna.

Vid intervjuer och lektionsobservationer har exempel på att lärare varierar undervisningen, ger eleverna ett aktivt lärarstöd samt genomför lektioner med struktur och tydligt syfte. Trots detta bedömer Skolinspektionen att undervisningen inom detta område behöver utvecklas för att alla elever ska få en varierad och strukturerad undervisning med ett aktivt lärarstöd som gör att eleverna vet vad de ska göra. Detta beskrivs nedan under avsnittet "Identifierat utvecklingsområde".

Undervisningen stimulerar och utmanar till viss del eleverna utifrån varje enskild individs behov och förutsättningar

Granskning visar att lärarna till viss del arbetar med att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Av utredningen framgår att rektorn initierat ett gemensamt arbete för att skapa ett mer relationellt ledarskap hos lärarna, samt att skolan arbetat med att förbättra lärarnas förväntningar på elever. Rektorn och

elevhälsan säger att detta arbete lett till att fler lärare nu uttrycker höga förväntningar på eleverna och att fler lärare nu ser elevernas potential. Elevhälsan uppger dock att det också finns lärare som har höga krav men låga förväntningar på eleverna. Av intervjuer med lärare framkommer att lärarna arbetar på olika sätt för att stärka elevernas självförtroende och med att motivera eleverna, vilket också bekräftas vid Skolinspektionens lektionsobservationer. Vid observationer ser Skolinspektionen exempelvis att lärare i dialog med elever förmedlar att de tror på dem och att eleverna kan mer än vad eleverna själva tror. Skolinspektionen ser också exempel på hur en lärare motiverar en elev genom att utifrån elevens kunskapsnivå och intresse bryta ned större mål till små, korta delmål. Vid lektionsobservationer ser Skolinspektionen exempel på hur elever guidas till rätt svar när de svarat fel på frågor. Av intervjuer med elever framgår att det varierar mellan lärare om eleverna känner att de blir motiverade att lära, om lärarna får eleverna att tro på sig själva och om eleverna vågar misslyckas på lärarnas lektioner. En elev ger exempel på ett ämne som hen upplever som tråkigt, eleven berättar att det bland annat beror på att om man som elev råkar göra fel blir läraren arg istället för att förklara. Två andra elever berättar om lärare som hjälper elever med nya strategier för hur de kan lösa uppgifter och som visar att läraren tror på att eleverna kan när eleverna själva inte tror att de kan.

Granskningen visar att undervisningen i varierad grad anpassas efter den aktuella elevgruppens behov och förutsättningar. Vid lektionsobservationer ser Skolinspektionen exempel på hur undervisningen anpassats efter enskilda elever, exempelvis genom att vissa elever läser texter i läroboken medan andra elever lyssnar på motsvarande text via datorn. Skolinspektionen ser också exempel på hur uppgifter omformuleras, både till innehåll och arbetssätt, efter elevers specifika intressen och förmågor. Vid lektionsobservationer iakttar Skolinspektionen även hur elever arbetar på samma sätt med samma uppgifter vilket leder till att en del elever snabbt blir klara och sedan sysselsätter sig med annat än skoluppgiften, samtidigt som andra elever uppger att de inte förstår uppgiften och inte kommer igång. Elever på lågstadiet berättar att det alltid finns extramaterial på de olika lektionerna om de blir färdiga. Elever på mellanstadiet berättar att det ibland finns material att arbeta med på olika nivåer. I intervju uttrycker lärare att skolläningen vill att lärarna ska fokusera på att anpassa undervisningen, men att lärarna inte alltid har förutsättningar att göra detta.

Undervisningen genomförs till viss del så att eleverna görs delaktiga i sitt eget lärande

Granskningen visar att elever till viss del ges strategier för att reflektera över sitt lärande. Elever från högstadiet berättar att de inom ett ämne fått lära sig om inlärningsstrategier, medan det inom ett annat ämne är svårt för eleverna att reflektera kring sitt lärande då läraren endast visar och diskuterar arbeten på lägsta

betygsnivå. Skolinspektionen ser i observationer exempel på hur elever får reflektera både kring sitt eget lärande och kring frågor utan givna svar. Ett exempel på detta är en lektion där eleverna arbetar med ett etiskt dilemma, lektionen innehåller många chanser för eleverna att reflektera kring dilemmat. Lektionen avslutas med att elever får reflektera kring sitt eget lärande genom att berätta hur de arbetat med uppgiften, vad de lärt sig och varför det var viktigt att lära sig just detta. Några elever berättar att de under mentorstiden fått se en video som handlar om studieteknik och efter det fått skriva om hur de lär sig bäst. Lärare uppger vidare att arbetet med att ge elever feedback i matriser utifrån de lokala pedagogiska planeringarna på skolans digitala plattform ger en bra grund för eleverna att reflektera kring sitt eget lärande. Där kan elever se hur de ligger till just nu och vad som behövs för att nå ett högre betyg.

Granskningen visar att det händer att elever är med och påverkar undervisningen, men att det är sällan och att det inte finns någon struktur eller plan för hur elever systematiskt ska göras delaktiga i planeringen av undervisningen. Elever säger i intervju att de tror att de får komma med förslag på olika sätt att jobba, men de kan inte komma på någon gång när detta har hänt. Granskningen visar vidare att många lärare, men inte alla, arbetar med att i någon form låta elever utvärdera undervisningen. Av utredningen framgår att det tidigare gjorts ett arbete på skolan för att lärarna ska utvärdera sin undervisning tillsammans med eleverna. Bland annat har en gemensam mall för att utvärdera arbetsområden tagits fram. Lärare uppger att de fortsatt uppmuntras att utvärdera sin undervisning tillsammans med eleverna, men att det inte är något man som lärare måste göra och att rektorn inte tar del av de resultat som utvärderingen ger. Lärare ger exempel på ett flertal olika metoder som ibland används för att utvärdera undervisningen, exempelvis nämns digitala gubbar med ledsna eller glada miner, enkäter och frågor i slutet av lektionen där eleverna får tycka till om aktuell lektion. Även elever ger ett flertal exempel på metoder för hur de fått utvärdera undervisningen, men de kan däremot inte komma på något exempel på vad som förändrats i undervisningen utifrån utvärderingarna. På frågan om vad skolan kan göra för att bli en ännu bättre skola och skapa ännu bättre undervisning så svarar elever att lärarna behöver samtala mer med eleverna, uppmärksamma eleverna och lyssna på elevernas idéer samt att rektorn behöver vara mer delaktig i lektioner.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar arbetet med att lärare planerar och genomför en välbalanserad undervisning i vilken elever möts av en genomtänkt variation av

arbetsuppgifter och arbetsmetoder så att eleverna behåller engagemanget under hela lektionen.

Granskningen visar att rektorn behöver utveckla arbetet med att ge eleverna en varierad och stimulerande undervisning, med ett logiskt flöde av intresseväckande arbetsuppgifter och arbetsmetoder så att eleverna behåller engagemanget under hela lektionen. Granskningen visar att det på skolan finns en stor kunskap och en stor medvetenhet kring vikten av en varierad och stimulerande undervisning, men att det trots detta är olika i vilken utsträckning som lärare planerar och genomför en undervisning som eleverna upplever som stimulerande.

I 3 kap. 3 § skollagen anges att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. I 5 kap. 2 § skolförordningen anges att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Av läroplanen framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt, samt att lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.⁴ Forskning visar att undervisning som har ett tydligt syfte, är välorganiserad och planerad är kännetecken på god undervisning. Det kräver bland annat att läraren kontinuerligt anger målen för lärandet och syftet med olika aktiviteter samt strukturerar innehållet på ett tydligt sätt. Det är även viktigt att läraren skapar överblick och styr

⁴ Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 kunskaper.

undervisningen med tydlighet.⁵ Forskning visar vidare att det är viktigt att göra de rutinuppgifter mer roliga, spännande och intressanta.⁶

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn arbetar vidare med att utveckla undervisningen på skolan så att den utifrån en variation av arbetsuppgifter och arbetssätt skapar intresse och engagerar eleverna under hela deras skoldag. Detta kan exempelvis ske genom att lärare på ett strukturerat och systematiskt sätt, i syfte att få syn på goda exempel och lära av varandra, auskulterar och diskuterar varandras undervisning. Granskningen visar att skolan redan nu skapat forum och strukturer i vilka ett sådant arbetssätt skulle kunna implementeras. Detta skulle också kunna ske genom att skolan arbetar med att på ett systematiskt sätt tillvarata elevers erfarenheter av undervisning vilken de finner stimulerande och engagerande.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Skolan arbetar till viss del samlat för att skapa studiero

Granskningen visar att det till viss del finns ett samlat arbete på skolan för att skapa studiero. Av utredningen framgår att det på skolan bedrivs ett arbete på övergripande nivå för att skapa förutsättningar för studiero, men att åtgärderna som beslutats ännu

⁵ Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012), Utmärkt undervisning – framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning, Stockholm: Natur & Kultur.

⁶ Lozic, V. (2015) Motivation en viktig nyckel till elevers skolframgång, se www.skolverket.se och flikarna "Skolutveckling" - "Forskning och utvärderingar" - "Forskning".

inte är implementerade i verksamheten. Efter analys av elevernas upplevelse av studieron har skolan genomfört en rad åtgärder. Skolan har bland annat tagit fram konkreta ordningsregler för varje stadium och en gemensam struktur för lektioner. Granskningen visar dock att åtgärderna ännu inte är implementerade i verksamheten. Vid lektionsobservationer ser Skolinspektionen visserligen exempel på lärare som ser till att reglerna följs och använder den gemensamma strukturen för lektioner, men Skolinspektionen ser också flertalet exempel på det motsatta. Av utredningen framkommer att elever vid många lektioner blir störda av andra elever utan att detta uppmärksammas och hanteras av lärare. Bland annat finns elever i klassrummen som gör andra saker än skoluppgifterna, elever som pratar samtidigt som lärare har genomgångar, elever som kommer sent eller som lämnar klassrummet under lektionerna. På vissa lektioner är det eleverna själva som säger till sina klasskamrater att vara tysta för att själva få studiero. Av intervju med rektorn framkommer vidare att studieron på skolan skulle kunna höjas genom att göra undervisningen mer "motiverande" och "intresseväckande", något som bekräftas både av intervjuer med elever och av Skolinspektionens lektionsobservationer. Elever säger bland annat att på lektioner där lärare pratar med känsla, har ögonkontakt med eleverna och gör genomgångar som är som en berättelse, så lyssnar eleverna bra. Vid en lektion där studieron brister ser Skolinspektionen exempel på hur lugnet lägger sig i klassrummet när läraren fångar elevernas intresse genom att engagerat rita och berätta något för eleverna. Av intervju med lärare på lågstadiet framkommer att organisationen av personalen kring elevernas raster inte möjliggör konfliktlösning under rasttid, vilket leder till att olösta konflikter från raster påverkar studieron under lektioner. Av Skolinspektionens enkät ⁷ med pedagogisk personal som genomfördes hösten 2017 svarar 43 procent att det stämmer helt och hållet att det tar en upp en stor del av undervisningstiden att upprätthålla ordningen i klassrummet. Vid intervju svarar lärare att resultaten på enkäten skulle se likadana ut om enkäten genomfördes idag, andra lärare håller inte med om detta.

⁷ Skolenkäten hösten 2017, enkätresultat för pedagogisk personal, <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/>.

Det finns till viss del ett medvetet arbete kring att skapa en trygg skola

Granskningen visar att det till viss del finns ett medvetet arbete med att skapa en trygg miljö på skolan. Av granskningen framkommer att skolan följer upp, analyserar och vidtar främjande, förebyggande och åtgärdande insatser kring trygghet, men att lärare upplever att arbetet inte fungerar och ger effekt fullt ut eller. Det framkommer att skolan genomför trygghetsenkäter två gånger per läsår med eleverna och att enkäterna följs upp med fördjupande intervjuer i några årskurser. I detta arbete ingår också att kartlägga otrygga platser på skolan. Lärare önskar dock att skolan oftare skulle följa upp trygghetsfrågorna och att skolledningen skulle lyssna mer på lärarna i dessa frågor. Av utredningen framgår att skolan arbetar med ett stort antal insatser för att skapa en trygg miljö för eleverna. Bland annat har skolan tre heltidsanställda trygghetspersoner som har till uppgift att befinna sig i skolans allmänna utrymmen och vara tillgängliga för personal och elever under hela skoldagen. Skolan arbetar vidare med "en samlad skoldag" där alla elever inom samma stadie börjar och slutar samtidigt. Den samlade skoldagen innebär också att all personal är med barnen under skoltid, oavsett hur den enskilde lärarens personliga undervisningsschema ser ut. Vidare framgår att skolan har ett aktivt trygghetsteam, rastvärdar och styrda rastaktiviteter. Av utredningen framgår att lärare anser att insatserna inte räcker till och att insatserna inte fungerar som tänkt. Två av de tre intervjuade lärargrupperna säger att alla elever inte är trygga. På frågan om lärarna upplever att alla elever är trygga svarar lärare på lågstadiet "absolut inte". Som exempel nämner lärare att det sätt som skolan organiserat personalen på elevernas raster och kring elever med behov av medicinsk omvårdnad inte fungerar i praktiken och att detta skapar en otrygg miljö för eleverna. Även rektorn säger i intervju att tryggheten på raster måste bli bättre.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor utvecklar skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn behöver utveckla skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Granskningen visar att det idag till viss del finns ett sådant arbete, men att de åtgärder som beslutats bara delvis implementerats. Granskningen visar vidare att lärare saknar ett gemensamt förhållningssätt för att skapa och upprätthålla studiero.

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Forskning visar att lärarna behöver ha ett tydligt ledarskap i klassrummet och se till att eleverna ägnar sig åt skolarbete under lektionerna. I detta kan ingå konkreta saker som att ta ansvar för hur eleverna är placerade i klassrummet eller hur rummet är möblerat. Det kan också handla om bemötandefrågor som att uttrycka tydliga förväntningar, vara en god förebild och genom att uppmärksamma det önskvärda beteendet hos eleverna. Det förebyggande arbetet handlar också om att lärarna behöver tänka på att deras förmåga att planera, genomföra och utvärdera undervisningen spelar en avgörande roll för undervisningens genomförande och vad eleverna lär sig.⁸ Elever som inte blir tankemässigt utmanade och stimulerade på lektionerna riskerar att bli omotiverade, uttråkade och ibland stökiga.⁹ Av Skolinspektionens kvalitetsrapport om studiero framgår att det i rektorns ansvar ingår att säkerställa att skolans processer, överenskommelser och rutiner är tydliga för lärarna och att det finns väl fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om viktiga gemensamma strategier och förhållningssätt. För rektorn är lärarnas upplevelse av hur detta fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning. Det handlar ytterst om att fånga och förstå den skolkultur som råder.¹⁰

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att diskutera och komma överens om gemensamma strategier och förhållningssätt kring studiero. Det gemensamma förhållningssättet kan till exempel innefatta att lärarna har samma uppfattning om vilka aktiviteter som inte är tillåtna i klassrummet, hur lärarna ska agera åtgärdande vid ordningsproblem, hur lärarna ska bemöta utåtagerande elever eller hur lärarens planering och genomförande av undervisningen påverkar studieron.

⁸ Skolverket (2011), Utvärdering av metoder mot mobbing, Rapport 353, Stockholm: Fritzes, s. 204 ff.

⁹ Skolinspektionen (2014), Stöd och stimulans i klassrummet – rätten att utvecklas så långt som möjligt, Stockholm: Skolinspektionen, s. 3.

¹⁰ Skolinspektionen (2016). Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig lite också, Stockholm: Skolinspektionen, s.18.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

Rektorn analyserar avvikelser i lärarnas omdömen och betyg i syfte att upptäcka om det sker en likvärdig bedömning

Granskningen visar att rektorn analyserar skillnader i lärares bedömning och betygssättning. Det framkommer att skolan har rutiner för att analysera omdömen, betyg och resultat på nationella prov ur olika perspektiv. Det framgår vidare att rektorn analyserar eventuella avvikelser i lärares bedömning och betygssättning exempelvis vad det gäller avvikelser mellan slutbetyg och resultat av nationella prov i årskurs 6 och 9 samt mellan olika lärares betygssättning i klasser. Exempelvis genomför rektorn och biträdande rektorn resultatdialoger, på vilka avvikelser i bedömning och betygssättning kan analyseras, med respektive årsarbetslag utifrån nulägesprognoser. I de fall avvikelser mellan bedömningen i olika klasser upptäcks sker diskussioner kring detta vid exempelvis resultatdialogerna eller enskilt med specifik lärare. Det framkommer att skolan nyligen börjat följa upp resultat uppdelat på kön, men att skolan ännu inte arbetat i någon större utsträckning med detta.

Rektorn ger lärarna förutsättningar för att kunna samverka gällande kvalitetssäkring av omdömen och betyg

Av granskningen framgår att rektorn ger lärarna förutsättningar att föra samtal kring omdömen och betyg i syfte att verka för ökad likvärdighet. Lärare använder bland annat material från Skolverkets bedömningsportal, riktade frågor från skolledningen samt analyser från nulägesprognoserna som underlag i diskussionerna. Diskussionerna sker främst i årsarbetslagen. En lärare säger att nulägesprognoserna visserligen ger upphov till diskussioner men att eftersom hen är ensam i sitt ämne i årskursen, så sker ingen utveckling kring just likvärdig bedömning och betygssättning. Hen önskar sig en mer övergripande bild över årskursgränserna för att kunna skapa likvärdig bedömning och betygssättning. Skolan arbetar vidare med sambedömning i olika former, bland annat avsätts tid för sambedömning inför betygssättningen. Vidare rättas och sambedöms samtliga nationella prov, antingen inom ämneslaget eller inom

årsarbetslaget. I syfte att höja likvärdigheten skrivs alla uppsatsdelar på de nationella proven anonymt på dator. Som ytterligare en del i arbetet med den likvärdiga bedömningen arbetar skolans pedagogiska utvecklingsgrupp med att utveckla likvärdigheten i de lokala pedagogiska planeringarna för samtliga ämnen i samtliga årskurser. Av utredningen framkommer att skolans obehöriga lärare varje termin sätter betyg en vecka innan övriga lärare, detta för att betygsättningen sedan ska kunna kvalitetssäkras med behörig kollega. Det framgår dock att rutinerna för hur obehöriga lärare får stöd kring bedömning och betygsättning skiljer sig åt på skolan och att rektorn anser att detta är ett utvecklingsområde. Skolan arbetar inte med någon annan skola kring bedömning eller betygsättning. Vid intervju lyfter elever från högstadiet upp att de upplever att lärare arbetar på helt olika sätt med betygsättning, att samma prestation för olika lärarna kan ge olika bedömning och olika betyg.

På Skolinspektionens vägnar

2019-02-25

X Madelen Kling

Madelen Kling

Beslutsfattare

Signerat av: Madelen Kling

X Anne-Charlotte Ramsthaler

Anne-Charlotte Ramsthaler

Föredragande

Signerat av: Anne-Charlotte Ramsthaler

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Elva lektionsobservationer
- Tre gruppintervjuer med elever
- Tre gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 27 november 2018 och den 29 november 2018. Besöket genomfördes av Anne-Charlotte Ramsthaler och Davor Zovko.

Västerholms friskola är en fristående skola belägen i Stockholms kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, årskurserna 1-9 samt fritidshem. Huvudman för skolan är Västerholms friskola AB. Läsåret 2018/19 är, enligt uppgift från huvudmannen, 850 elever inskrivna på skolan.